

- фінансування туристсько-спортивних заходів;
- 4) навчально-методичне, наукове та організаційне забезпечення:
  - видання наукової та навчально-методичної літератури;
  - творення та тиражування навчальних фільмів;
  - організація і проведення туристсько-спортивних заходів.
- 5) інформаційне забезпечення: – створення системи забезпечення інформаційної підтримки туристсько-спортивних заходів у засобах масової інформації та на інтернет-ресурсах.

Відтак, ця модель туристсько-спортивної підготовки є складовою сучасної системи військово-прикладної підготовки студентської молоді до військової служби та може бути впроваджена в університетах України. Таким чином, у студентів формуватиметься туристсько-спортивна компетентність як інтегративна здібність (знання, уміння і навички фізичної, техніко-тактичної, морально-вольової та психологічної готовності) до проходження військової служби.

Висновки. Туристсько-спортивні компетентності студентів – це інтегральні здібності особистості (певний рівень теоретичної, фізичної, техніко-тактичної, медичної підготовки з видів спортивного туризму та морально-вольових якостей), які мають військово-прикладне спрямування. Досягнення студентської молоді у змаганнях і видах спортивного туризму є результатом сформованості певного рівня туристсько-спортивної компетентності. Упровадження туристсько-спортивних дисциплін і практик в навчальний процес будь яких спеціальностей в закладах вищої освіти формує у студентської молоді готовність до проходження військової служби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вузи України. URL: <https://osvita.ua/vnz/guide/search-17-0-0-182-100.htm>
2. Зігунов В. М. Воєнно-прикладне значення видів спортивного туризму. Херсон: Молодий вчений. 2018. № 4.2. С. 118 – 122.

Ф. О. Кокуренчук, В. М. Зігунов

*Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка*

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ГІРСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У роботі досліджується сучасний стан та перспективи розвитку гірського туризму в Україні. Визначено роль державної туристичної політики як однієї з важливих складових розвитку цієї сфери, окреслено її основні особливості.

Ключові слова: туризм, гірський туризм, скелелазіння.

This work examines the current state and prospects for the development of mountain tourism in Ukraine. In particular, the role of state tourism policy as one of

the important components of the development of this sphere is determined, and its main features are outlined.

Keywords: *tourism, mountain tourism, rock climbing.*

Постановка проблеми. Гірський туризм є одним з найрозвиненіших туристичних напрямків, адже він є не тільки засобом для відновлення туристів, а й сприяє їх фізичному розвитку. Також він часто приваблює туристичних споживачів саме як зимовий вид відпочинку. Слід зауважити, що гірський туризм передбачає не тільки фізичні активності, як-от: плавання гірськими ріками, катання на гірських лижах або скелелазіння, але й може містити в собі елементи екологічного туризму, зокрема, подорожі з оглядом місцевої природи. Враховуючи те, що в Україні наявні природні ресурси, гірський туризм має перспективи розвитку в державі, і дослідження цієї тематики є актуальним.

Мета роботи – дослідити й проаналізувати сучасний стан розвитку гірського туризму в Україні, визначити його подальші перспективи.

Виклад основного матеріалу. Гірський туризм є туристичним напрямком, який передбачає піше переміщення групи людей по заздалегідь прокладеному маршруту в гірській місцевості. Слід зазначити, що поняття гірський туризм пов'язано з альпінізмом, зокрема через те, що також може використовувати елементи скелелазіння. Проте ці поняття є все-ж відмінними, і відрізняються між собою перш за все за метою:

- в альпінізмі – підйом на вершину певної категорії складності;
- головна мета гірського туризму полягає у проходженні маршруту певної категорії складності, включаючи і перевали, і вершини. Слід додати, що в залежності від кілометражу, кількості днів, необхідної фізичної підготовки маршрути поділяються на 6 категорій складності [1; 3].

Варто зауважити, що гірський туризм в Україні потребує додаткових зусиль з боку різних суб'єктів туристської галузі задля того, щоб стати конкурентоспроможним відносно інших сфер туристичної індустрії. Основною причиною того, що цей напрямок не є таким популярним відносно інших серед туристів є географічна та рельєфна особливість країни. Гори та гірські хребти різної складності, які можуть слугувати основою для прокладення маршрутів є тільки у Карпатському регіоні України та на півострові Крим, який є тимчасово окупованим. Такі природні ресурси є незначними задля глобального розвитку гірського туризму в Україні, як це відбувається у європейських країнах, де цей туристський напрямок є одним із провідних (Швейцарія, Австрія, Франція, Італія, Туреччина, Словаччина, Польща і т. д.). Крім цього, слід додати, що на розвиток гірського туризму в Україні впливають

також специфічні фактори, які притаманні нашій території, а саме:

- чітка виражена сезонність;
- невисокий рівень складності гірських маршрутів;
- низька вірогідність сходження лавин в Українських Карпатах [3].

Таким чином, гірський туризм у Карпатському регіоні не є популярним серед професійних спортсменів, проте може стати перспективним туристським напрямком серед любителів, адже має свої географічні переваги: в період з пізньої весни до ранньої осені, коли в горах вже відсутній сніг, можна без додаткових труднощів займатись гірським туризмом. Крім того, за попередні десятиліття створено мережу маршрутів різної складності. Таким чином, Українські Карпати можуть зайняти нішу навчальної бази для новачків, які хочуть спробувати себе у гірських видах спорту [3].

Слід зазначити, гірський туризм не зможе повноцінно розвиватись без ефективної політики з боку держави в цій галузі, а також розробленої стратегії. Так, туристична політика в сфері гірського туризму має бути спрямована на ефективне управління туристичними процесами на тих територіях, де наявна гірська місцевість. Ефективність політики залежатиме від того, наскільки вона вдало поєднуватиме українське законодавство, а також міжнародні стандарти туристичної сфери. Вона має бути універсальною й охоплювати не тільки сучасні процеси у сфері туризму, а й передбачати нові явища у соціумі, що можуть виникнути. Також сучасна туристична політика має враховувати не тільки суб'єктів, які безпосередньо залучені у туристичну сферу, як-от: турагенти, туроператори, екскурсійні фірми і т. д., а і тих, хто опосередковано задіяний у туристичній діяльності, наприклад, туристів [2].

Туристична політика може включати у себе безліч різноманітних заходів, адже існує багато факторів, які на неї впливають, наприклад, стан екології, рівень інвестиційних вкладень у галузь, регіональні особливості, а також розвиток медіа і реклами. Серед основних складових туристичної політики у сфері гірського туризму можна виділити:

- розроблення стратегій розвитку туризму на державному та регіональному рівнях,
- удосконалення законодавства, за допомогою якого б ефективно реалізовувались заходи для досягнення конкретних цілей політики у сфері гірського туризму [2].

Слід зауважити, що перші кроки у вдосконаленні туристичної політики у сфері гірського туризму вже зроблені. Так, Закон України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» визначає критерії для надання статусу гірських населеним пунктам, основи державної політики щодо розвитку таких місцевостей і соціальний захист їх мешканців [2, с.130].

При формуванні стратегії розвитку гірського туризму важливо також співпрацювати із європейськими партнерами. Так, «Гірський туризм без кордонів» – угода між Радою туризму Карпатського регіону і Саксонською радою з туризму, яка передбачає співпрацю, основна мета якої полягає у спільному розвитку гірського туризму та рекламні тури «Україна-Німеччина». Проєкт «Підтримка і розвиток туризму в гірських районах Європи», на який виділено 1 млн. євро Євросоюзом, також підтримує міждержавну співпрацю, у цьому випадку України з Румунією у розвитку туристичної інфраструктури гірських районів держав [2, с.135].

Висновки. Отже, гірський туризм в Україні є перспективним туристським напрямком, який має передумови для розвитку. Важливими кроками для подальшого становлення цього виду туризму є вдосконалення управлінської структури; формування та реалізація державної політики, включаючи скоординовані дії центральних і місцевих органів влади; заходи, спрямовані на покращення туристської інфраструктури з урахуванням міжнародних стандартів і досвіду інших країн. Таким чином, для подальшого розвитку гірського туризму необхідно поєднати соціально-економічні, політичні та правові аспекти

Важливо також додати, що у розвитку гірського туризму на сучасному етапі необхідною є інформаційно-комунікаційна складова та елементи рекламного просування національного туристичного продукту як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Також варто упроваджувати локальні ініціативи місцевих підприємців, реалізовувати їх проєкти у сфері гірського туризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альпінізм. URL: vue.gov.ua (дата звернення: 05.04.2024).
2. Друк В. Розвиток гірського туризму як складова державної туристичної політики України. *Державне управління та місцеве самоврядування: збірник наукових праць*. 2012. Вип.1(12). С. 127 – 137.
3. Крикунова К. С. Гірський туризм. *Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір*: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 14 травня 2020 р.). Запоріжжя: Видавництво Хортицької національної академії, 2020. С. 624 – 625.